

Necdet Öztürk), İstanbul 1991, s. 32, 210; Ayn Ali, *Risâle-i Vazîfihorân*, s. 85; Anonim Osmanlı Tarihi: 1099-1116/1688-1704 (nşr. Abdülkadir Özcan), Ankara 2000, s. 154; Uzunçarşılı, *Medhal*, s. 54-55, 103-104; a.mlf., *Osmanlı Tarihi*, III/1, s. 132, 160, 163, 165, 174; Mafizullah Kabir, *The Buwayhid Dynasty of Baghdad*, Calcutta 1964, s. 137-139; Hasan-ı Enverî, *İstîlâhât-ı Dîvânî Devre-i Gaznevî, Selcûkî*, Tahran 2535 şş., s. 132-133; C. E. Bosworth, *The History of the Saffarids of Sistan and the Maliks of Nimruz (247/861 to 949/1542-3)*, Costa Mesa 1994, s. 244, 277-278, 282, 305, 307, 309, 348; a.mlf., "İspahsâlâr, Sipahsâlâr", *EP* (İng.), IV, 208-210; Güller Nuhoğlu, *Beyhakî Tarihine Göre Gaznelilerde Devlet Teşkilâtı ve Kültür* (doktora tezi, 1995), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 287-291, 317, 321, 329-331; R. M. Savory, "The Office of Spahsâlâr (Commander in-Chief) in the Safavid State", *Proceedings of the Second European Conference of Iranian Studies* (ed. B. G. Fragner v.dğr.), Roma 1995, s. 597-616; M. Hanefî Palabıyık, *Valilikten İmparatorluğa Gazneliler Devlet ve Saray Teşkilatı*, Ankara 2002, bk. İndeks; S. Digby, "İspahsâlâr, Sipahsâlâr", *EP* (İng.), IV, 210.

ERDOĞAN MERÇİL

SİPEHSÂLÂR, Ferîdun

(فریدون سپهسالار)

Mecdüddin Ferîdun b. Ahmed-i Sipehsâlâr
(ö. 712/1312 [?])

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî
ve çevresi hakkında
ilk menâkıbnâmelerden biri olan
Risâle-i Sipehsâlâr'ın müellifi.

616'da (1219) doğdu (Sahih Ahmed Dede, s. 148). Anadolu Selçukluları sarayında sipehsâlâr (kumandan) olarak görev yaptığından bu unvanla tanındı. Küçük yaşlardan itibaren Bahâeddin Veled'in meclislerine devam etti ve kendi ifadesine göre kırk yıl kadar Mevlânâ'ya hizmet etti. Saraydaki kumandanlık görevinden ayrıldıktan sonra eşi tarafından akrabası Hüsâmeddin Çelebi'nin meşihat döneminde (1273-1284) Mevlânâ dergâhının malî işleriyle meşgul oldu. Hüsâmeddin Çelebi'nin ardından posta oturan Sultan Veled'e intisap ettiğinde seksen beş yaşında olan Sipehsâlâr'ın vefat tarihi hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır. Sahih Ahmed Dede onun 706 (1306) yılında, Abdülbaki Gölpinarlı 683-712 (1284-1312) yılları arasında, F. Lewis 1295 yılına yakın bir tarihte vefat ettiğini kaydeder. Vasiyeti üzerine Bahâeddin Veled ve Mevlânâ'nın ayak ucuna, Mevlânâ'nın oğlu Alâeddin'in sol yanına defnedildi. Sâkib Dede, Sipehsâlâr'ın cesur, olgun, güzel ahlâklı, ilim ve sanata yatkın bir kişi olduğunu söyleyerek ilerlemiş yaşına rağmen Mevlevî yoluna hizmet konusundaki başarısına dikkat çeker.

Sipehsâlâr, Mevlevîlik tarihinin Sultan Veled'in *İbtidânâme*'sinden sonra ilk menâkıbnâme türü eseri sayılan *Risâle-i Sipehsâlâr be-Menâkıb-ı Hudâvendigâr*'ı ile tanınır. Sahih Ahmed Dede, Sipehsâlâr'ın risâleyi 691'de (1292) yazmaya başladığını söyler. Bazı kaynaklarda eserin 1310 yılı civarında yazıldığı kaydedilir. İranlı araştırmacı Tefvîk Sübhânî eserin 1312 yılında tamamlandığını ileri sürmektedir. Üç bölümden oluşan *Risâle-i Sipehsâlâr*'ın ilk bölümü Sultânülulemâ Bahâeddin Veled'e ikinci ve en geniş bölümü Mevlânâ Celâleddin'e, üçüncü bölümü Mevlânâ'nın dostlarına ve ondan sonra makamında bulunan çelebilere ayrılmıştır. Bu bölümde yer alan Sultan Veled, oğlu Ulu Ârif Çelebi ve onun kardeşi Emir Âbid Çelebi hakkındaki bilgiler Sipehsâlâr'ın vefatından sonra oğlu Muhammed Celâleddin tarafından eklenmiştir, Sahih Ahmed Dede'ye göre bu bölüm 748 (1347) yılında bitirilmiştir. Sipehsâlâr, risâlesinde Mevlânâ'nın eserleriyle Sultan Veled'in *İbtidânâme*'sini kaynak olarak kullanmıştır. Kendisinin de belirttiği gibi eserin özellikle Mevlânâ ile ilgili bölümü bizzat şahit olduğu olayları aktarması bakımından önemlidir. Eser Eflâkî'nin *Menâkıb-ı 'ârifin*'i, Lokmânî Dede'nin *Menâkıb-ı Mevlânâ'sı* vb. kitaplara kaynaklık etmiştir. Başta Konya ve İstanbul kütüphaneleri olmak üzere Türkiye'de ve Türkiye dışında birçok yazma nüshası bulunan eser Seyyid Mahmud Ali (Cavnûr 1319/1901) ve Saîd-i Nevisî (Tahran 1325 hş., 1362 hş.) tarafından neşredilmiştir. Risâle Bahariye Mevlevîhânesi şeyhi Hüseyin Fahreddin Dede, Midhat Bahârî (*Tercüme-i Risâle-i Sipehsâlâr be-Menâkıb-ı Hazret-i Hudâvendigâr*, İstanbul 1331), Ahmet Avni Konuk (*Menâkıb-ı Hazret-i Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî*, İstanbul 1331, nşr.

Ferîdun-i Sipehsâlâr'ın sandukasıyla (solda) geri planda Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî ve oğlu Sultan Veled'in sandukaları

Tahir Galip Seratlı, İstanbul 2004) ve Tahir Yazıcı (*Mevlânâ ve Etrafındakiler*, İstanbul 1977) tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Batı'da Mevlânâ ve Mevlevîlik üzerine çalışmalarıyla tanınan Franklin D. Lewis, çağdaş İranlı araştırmacılardan Behrand Behzâd'ın *Risâle-i Menhûl-i Sipehsâlâr* adlı kitabında (Tahran 1376 hş./1997) eserin Eflâkî'nin menkıbelerinden derlenerek XVI. yüzyılda yazıldığını ve son şeklini XIX. yüzyılın ortalarında aldığını ileri sürdüğünü belirtir (*Rumi: Past and Present*, s. 243).

BİBLİYOGRAFYA :

Mektûbât-ı Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (nşr. Tefvîk Sübhânî), Tahran 1371 hş., s. 292; Sultan Veled, *İbtidânâme* (trc. Abdülbaki Gölpinarlı), Ankara 1976, tercüme edenin girişi, s. XV; Eflâkî, *Âriflerin Menkıbeleri*, I, s. XI-XII; Lokmânî Dede, *Menâkıb-ı Mevlânâ* (nşr. Halil Ersoylu), Ankara 2001, neşredenin girişi, s. XIV; Sâkib Dede, *Sefîne*, III, 3-5; Sahih Ahmed Dede, *Mevlevîlerin Tarihi* (nşr. Cem Zorlu), İstanbul 2003, s. 148, 208, 209, 220; Abdülbaki Gölpinarlı, *Mevlânâ Celâleddin*, İstanbul 1952, s. 32; a.mlf., *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, İstanbul 1983, s. 14-15; Mehmet Önder – İsmet Binark – Nejat Sefercioğlu, *Mevlânâ Bibliyografyası*, Ankara 1973-74, I, 29-30; II, 265-268; Franklin D. Lewis, *Rumi: Past and Present, East and West*, Oxford 2003, s. 243-249.

NURİ ŞİMŞEKLER

SİRÂC

(bk. KANDİL).

SİRÂCEDDİN, Ebûbekir

(أبو بكر سراج الدين)

(1909-2005)

Gelenekçi ekole mensup
sûfî düşündür.

24 Ocak 1909'da İngiltere'nin Lancashire şehrinde doğdu. Asıl adı Martin Lings'tir. Protestan bir ailede yetişti. Oxford Üniversitesi Magdalen College'da İngiliz Edebiyatı Bölümü'nden mezun olduktan (1932) sonra Polonya'da bir süre İngilizce öğretmenliği yaptı. 1935-1939 yılları arasında Litvanya Kaunas Üniversitesi'nde Anglo-Sakson ve Ortaçağ İngilizcesi dersleri verdi. Burada kısa sürede Litvanya dilini öğrendi ve Litvanya okullarında okutulmak üzere Litvanyaca-İngilizce ders kitabı yazdı. Dante'nin *İlâhî Komedya*'sını orijinal dilinden okumak için İtalyanca öğrendi. 1935'te René Guénon'un (Abdülvâhid Yahyâ) eserleriyle tanıştı. Bu eserler, onun modern dünyayı bâtinî ve zâhirî gelenek açı-

sından her yönüyle sorgulamasında anah-tar rolü üstlendi. 1937'de Guénon'un edi-törlüğünü yaptığı *Etudes traditionnelles* dergisinde Frithjof Schuon'un (İsâ Nûred-din) bir makalesini okumasının ardından İsviçre'nin Basel şehrine giderek kendisini ziyaret etti (Ocak 1938). Şâzelî-Alevî şeyhi olan İsâ Nûreddin'e intisap ederek Ebûbe-kir Sirâceddin adını aldı. Basel'deki zâviye-sinde dört ay kadar kaldıktan sonra 1939'-da Arapça öğrenmek için Mısır'a gitti. II. Dünya Savaşı çıkınca Mısır'a yerleşmek zo-runda kaldı. 1940-1951 yılları arasında Ka-hire Üniversitesi'nde İngilizce hocalığı yap-tı, Shakespeare üzerine dersler verdi. O yıl-larda Kahire'de yaşayan Abdülvâhid Yah-yâ ile yakın ilişkiler kurdu. 1948'de eşiyile birlikte hacca gitti. 1952'de İngiltere'ye döndü. 1959'da Londra Üniversitesi'nde intisap ettiği tarikatın kurucusu Şeyh Ah-med el-Alevî üzerine doktora tezi hazırladı. Emekli olduğu 1973 yılına kadar British Museum ve British Library'nin Doğu Yazma ve Basma Eserler Bölümü'nde yönetici ola-rak çalıştı. Arapça basma kitapların kata-logunu hazırladı. Londra Merkez Camii'nde sohbet halkaları oluşturdu. Aralarında *İslâm ve İnsanlığın Kaderi* kitabıyla ta-nınan Gai Eaton'un da (Sîdî Hasan Abdul-lah Abdülhamîd) bulunduğu birçok ingi-liz'in ihtidâ etmesine vesile oldu.

Hayatının son otuz yılında müridlerini ir-şad için düzenli biçimde her yıl Mısır, Arap yarımadası, Pakistan, Malezya ve Güney Afrika'ya seyahatlerde bulunan Ebûbekir Sirâceddin, 1986'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği Doğudan Ba-tıdan Konferansı'nın davetlisi olarak İs-tanbul'a geldi ve Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda "Onbirinci Saatte Müslüman-ların Görevi" başlıklı bir bildiri sundu. 2004'-te Globe Theatre'da Shakespeare üzerine konuşmalar yaptı. Son konuşmasını vefa-tından on gün önce Hz. Peygamber'in Kut-lu Doğum Haftası etkinlikleri kapsamında Wembley'de 3000 dinleyici önünde gerçek-leştirdi. 12 Mayıs 2005'te İngiltere'nin Kent County-Westerham şehrindeki evinde ve-fat etti.

Abdülvâhid Yahyâ ile başlayıp Ananda Kentish Coomaraswamy, İsâ Nûreddin, Ti-tus Burchardt ve Seyyid Hüseyin Nasr ile devam eden geleneksel okulun en önemli halkalarından biri olan Ebûbekir Sirâced-din, İslâm hakkındaki çalışmalarında Hz. Peygamber'in hayatını modern insana an-latmayı, kutsallığın ve vahdet-i vücûdun mânasını izah etmeyi, cihâd-î ekber kav-ramını açıklığa kavuşturmayı ve bu cihad-

da en temel silâhın zikrullah olduğuna vur-gu yapmayı, Kur'an vahyini tahlil etmeyi, gelenekselci perspektiften Kur'an ve Sün-net'in evrensel boyutlarını açıklamayı amaç-ladığı görülmektedir.

Ebûbekir Sirâceddin'in kitapları iki kate-goriye ayrılabilir. Birinci kategorideki *An-tik İnançlar ve Modern Hurafeler, Sim-ge ve Kökenörnek, Onbirinci Saat* gibi eserler genelde gelenekselci ekolün, özel-de İsâ Nûreddin'in kitaplarına bir tür giriş ve şerh niteliğindedir. İkinci kategoride-ki kitaplar ise takip ettiği ezeli hikmet / hikmet-i hâlîde (sophia perennis) düşünce-sini kabulün sonuçlarını içeren eserlerdir. Hz. Peygamber'in hayatı, Shakespeare'in oyunları, hat sanatı, Şeyh Ahmed el-Alevî hakkındaki kitapları bu kategoriye dahil edilebilir. Aynı zamanda şair olan Ebûbe-kir Sirâceddin klasik Arap şiirinden İngiliz-ce'ye tercümeler yapmış, kendi tasavvufî şiirlerini *Collected Poems* adlı kitabında toplamıştır (London 1987).

Eserleri. 1. *The Book of Certainty: The Sufi Doctrine of Faith, Vision and Gno-sis* (London 1952; Cambridge 1996). Ebû-bekir Sirâceddin, Kahire'de iken Arapça olarak yazdığı bu kitabı daha sonra İngi-lizce'ye çevirmiştir. Bütün dinlerin özünde-ki küllî hakikatlerin tasavvufî bir dille açık-landığı eser *Yakin Risâlesi* adıyla Türk-çe'ye çevrilmiştir (trc. Veysel Sezigen, İs-tanbul 2006). 2. *A Moslem Saint of The Twentieth Century: Shaikh Ahmad al-Alawi, his Spiritual Heritage and Legacy* (London 1961; Cambridge 1993). Fransız-ca, İspanyolca, Farsça, Urduca, Arapça (trc. Muhammed İsmâil el-Mevâfî, *eş-Şeyh Ah-med el-'Alevî: eş-Şûfî el-Müstegânemî el-Cezâ'irî*, Beyrut 1973) ve Türkçe'ye (trc. Ufuk Uyan – Bekir Şahin, *Yirminci Yüzyılda Bir Veli*, İstanbul 1982, 1988, 1992) tercü-me edilen eser, Batı dünyasında bir müs-lüman sūfinin hayatı ve düşüncesi üzeri-ne yapılmış en nitelikli çalışmalardan bi-ridir. Seyyid Hüseyin Nasr'a göre kitabın ikinci kısmındaki "Oneness of Being" baş-lıklı bölüm vahdet-i vücûd anlayışının bir Batı dilinde yazılmış en iyi özetidir. 3. *Ancient Beliefs and Modern Superstitions* (London 1964). Kitabın temel iddiası mo-dern dünyanın akıl yapısının korkunç ve yıkıcı hurafelerle yüklü olduğu, buna kar-şılık kendi ezoterik kaynaklarına bağlı ka-dim inançların gerçeğe tekabül ettiği yo-lundadır. Eser *Antik İnançlar Modern Hurafeler* adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir (trc. Nabi Avcı – Ufuk Uyan, İstanbul 1980, 1991). 4. *Shakespeare in The Light of*

Sacred Art (London 1966). Eserde Sha-kespeare'in oyunlarındaki sembollerin ezoterik mesajları keşfedilmeye çalışılmıştır. Sonraki baskılarında (1998) Galler Prensi H. R. H. Charles'in takdim yazısı vardır. Ki-tap *Shakespeare'in Kutsal Sanatı* adıyla Türkçe'ye tercüme edilmiştir (trc. İhsan Durdu, İstanbul 2001). 5. *What is Sufism?* (London 1975). Tasavvufun kökeni, evren-selliği, doktrini, hususiliği, âdâbı gibi ko-nuların Batılı okuyucunun ilgisini çekecek biçimde anlatıldığı eser *Tasavvuf Nedir?* adıyla iki defa Türkçe'ye çevrilmiştir (İs-tanbul 1986; trc. Veysel Sezigen, İstanbul 2007). 6. *The Quranic Art of Calligraphy and Illumination* (London 1976). 7. *Mu-hammed: His Life Based on the Earliest Sources* (London 1983). Hz. Peygamber'in sîretinin epik bir üslûpla anlatıldığı kitap, Ebûbekir Sirâceddin'in bütün dünyada en çok okunan ve çeşitli dillere tercüme edi-len eseridir. Pakistan ve Mısır tarafından her yıl verilen sîret ödülüne layık görülen eser Hz. Muhammed'in Hayatı: İlk Kay-naklara Göre adıyla Türkçe'ye çevrilmiş-tir (trc. Nazife Şişman, İstanbul 1991). 8. *The Eleventh Hour: The Spiritual Crisis of the Modern World in the Light of Tradition and Prophecy* (Cambridge 1987). Kitapta İncil'deki "on birinci saat" meselinden hareketle modern çağın olum-suz işaretleri tasvir edilmekte, bu işaret-lere rağmen mânevî bir hayat ve tekâmül için mevcut olan imkânlar açıklanmakta-dır. *Onbirinci Saat: Modern Dünyanın Manevi Bunalımı* adıyla Türkçe'ye ter-cüme edilmiştir (trc. Ufuk Uyan, İstanbul 1989). 9. *Symbol and Archetype: A Study of the Meaning of Existence* (Cambridge 1991). Gelenekselci bakış açı-sından semboller ve sembolizm konus-unun ele alındığı eser sembollerin ulûhi-yet, varlık mertebeleri, insanın mertebesi ve melekeleri, tabiattaki nesnelerle iliş-kisi bakımından Hristiyanlık ve İslâmiyet'e referansla tahlilini içermektedir. *Simge ve Kökenörnek: Oluşun Anlamı Üzeri-ne* adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir (trc. Sü-leyman Sahra, Ankara 2003). 10. *Mecca: From Before Genesis Until Now* (Lon-don 2004). Kırk altı sayfalık kitap bir Mek-ke ve hac rehberi mahiyetindedir. Eserde yazarın 1948 ve 1976 yıllarında yaptığı hac ziyaretleri sırasındaki gözlemleri de yer almaktadır. 11. *A Return to the Spirit: Questions & Answers* (Louisville 2005). Müellif kitabın girişinde seyrü sülûk ha-yatını anlatmıştır. Eserde "Ağlama ve gül-menin mânevî değeri nedir?"; "Medeniye-

tin mânevî ehemmiyeti nedir?"; "Âhirete Kur'an'ın yaklaşımı ve tasavvufî irtibatı nedir?" gibi sorulara cevaplar verilmeye çalışılmıştır. 12. *Splendours of Qur'an Calligraphy and Illumination* (Vaduz 2004). Kur'an'ın nüshalarından hat örneklerinin sergilendiği esere Galler Prensi H. R. H. Charles bir takdim yazısı yazmıştır. 13. *The Underlying Religion: An Introduction to the Perennial Philosophy* (Bloomington 2007). Yazarın *Studies in Comparative Religion, The Islamic Quarterly* gibi dergilerde yayımlanan makalelerinden derlenmiştir. 14. *The Holy Qur'an: Translations of Selected Verses* (Cambridge 2007). Ürdün'deki The Royal Aal Al-Bayt Institute for Islamic Thought adlı enstitünün yönetim kurulu üyesi olan Ebûbekir Sirâceddin, bu müessese tarafından yayımlanmak üzere Kur'an'ı İngilizce'ye çevirmeye başlamış, ancak ölümü üzerine çeviri tamamlanamamıştır. Bu kitapta Sirâceddin'in yapabildiği kadar çeviriyle diğer kitap, makale ve konuşmalarında geçen sûre ve âyet çevirileri bir araya getirilmiştir. Ira B. Zinman, Shakespeare'e bakışı üzerine *Shakespeare's Spirituality: A Perspective: An Interview with Dr. Martin Lings* (Bloomington 2007), Ovidio Salazar, hac izlenimleri üzerine *Circling the House of God: Reflections of Martin Lings on Hajj* (London: Archetype) adlı iki DVD filmi hazırlamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Reza Shah-Kazemi, "A Tribute to Martin Lings on the Occasion of His 90th Birthday", *Sophia*, V/2, Oakton 1999; a.mfl., "A Truly Holy Soul: A Tribute to Martin Lings, Shaykh Abu Bakr Siraj al-Din, 1909-2005", *Q-News*, sy. 363, Middlesex 2005; *Sophia*, XI/1, Martin Lings özel sayısı (2005); "Tributes to Dr. Martin Lings (1909-2005)", *Sacred Web: A Journal of Tradition and Modernity*, sy. 15, British Columbia 2005; Hamza Yusuf, "A Spiritual Giant in an Age of Dwarfed Terrestrial Aspirations", *Q-News*, nr. 363 (2005); E. Clark, "That is the Man Who Speaks to Flowers and Who is Much Loved", a.e.; Unaiza Karim, "The Heart of Illumination", a.e.; Muzafer İqbal, "Into His Lord's Mercy: Remembering Martin Lings", *Islam and Science: Journal of Islamic Perspectives on Science*, III/2, Canada 2005, s. 175-188; Muhammad Suheyl Umar, "The Scholar Poet: Sh. Abu Bakr Siraj al-Din (Dr. Martin Lings)", *Iqbal Review*, XLVI/2-4, Karachi 2005; K. Critchlow, "Dr. Martin Lings", *Temenos Academy Review*, sy. 8, London 2005.

RİZÂ ŞAH KÂZİMÎ

SİRÂCEDDİN el-HİNDÎ

(bk. GAZNEVÎ, Ömer b. İshak).

SİRÂCEDDİN el-URMEVÎ

(سراج الدين الأرموي)

Ebû's-Senâ Sirâcuddîn Mahmûd
b. Ebî Bekr b. Ahmed b. Hâmid el-Urmevî
(ö. 682/1283)

Şâfiî âlimi.

594 (1198) yılında Azerbaycan'ın Urmiye (Urûmiye, bugün İran'ın Rızâiye) şehrinde doğdu. Kaynaklarda Tenûhî nisbesiyle de anılır. Ancak Abdülhamîd Ali Ebû Züneyd, Urmevî'nin kendi neşri olan *et-Taḥşîl mine'l-Maḥşûl* adlı eserine yazdığı önsözde Kürt asıllı diye bilinen müellifin Yemenli bir Arap kabilesi olan Tenûh ile ilgisine dair bilgi bulamadığını, ailesinin Yemen'den Azerbaycan'a göçmüş bir Arap kabilesine mensup olabileceğini belirtir. Öğrenimine Urmiye'de başlayan Sirâceddin, Musul'a giderek aklî ve dinî ilimlerde iyi bir öğrenim gördü. Hocalarından sadece Musul'un en büyük âlimi olarak bilinen, dinî ilimler yanında felsefe, mantık, tıp, matematik ve astronomide dönemin tanınmış âlimleri arasında yer aldığı, Tevrat ve İncil'i yorumlamada yahudi ve hristiyan âlimlerinden daha ileride bulunduğu bildirilen Kemâleddin İbn Yûnus'un ismi zikredilmektedir (Sübkî, VIII, 378-380). İbn Yûnus'un bilhassa Fahreddin er-Râzî'nin eserlerini çok iyi incelediği ve bir Râzî uzmanı olduğu belirtilmektedir. Sirâceddin el-Urmevî'nin Râzî'ye ait eserlere ilgi göstermesinde ve Râzî'nin bazı eserlerini ihtisar veya şerhetmesinde hocasının tesiri olduğu anlaşılmaktadır.

Müellifi bilinmeyen *Menâkıb-i Evḥâdüddîn Hâmid b. Ebî'l-Faḥr Kirmânî*'de anlatıldığına göre (s. 91-92) Evḥâdüddin ile tanışmak için Malatya'ya giden Urmevî, Sultan I. Alâeddin Keykubad tarafından karşılanarak kendisine büyük itibar gösterilmiş, cami mescidinin karşısında bir medreseye yerleştirilip tedrisle görevlendirilmiştir. Daha sonra Dimaşk'a, oradan Mısır'a geçen Urmevî'nin buralardaki hayatı ve ilmi faaliyetleri hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Eyyûbî Hükümdarı el-Melikü's-Sâlih Necmeddin Eyyûb'un ikinci döneminde (1240-1249) Urmevî'yi imparatora (VII. Haçlı Seferi'nin lideri IX. Saint Louis) elçi olarak gönderdiği, imparatorun ona büyük itibar gösterip ihسانlarda bulunduğu, Urmevî'nin de yazdığı bir mantık kitabını imparatora ithaf ettiği yolundaki bilgiler (İbn Vâsil, IV, 247) onun devlet adamları nezdinde kazandığı itibarı göstermesi bakımından ilgi çekicidir. Tahtına yeni oturan Eyyûbî Hükümdarı el-Melikü'l-

Muazzam Turan Şah'ın, Mısır'ın Mansûre şehrinde bulunduğu sırada 647 Zilhicce-sinde (Mart 1250) huzuruna davet edilip ilmi münazarada bulunduğu İzzeddin İbn Abdüsselâm ve Mısır kadısı İmâdüddin Kâsım b. Hibetullah gibi âlimlerin arasında Sirâceddin el-Urmevî'nin de yer alması (Makrîzî, II, 351) onun Musul'da iken hatırı sayılır bir âlim seviyesine ulaştığını ortaya koymaktadır.

Mısır'dan Konya'ya giden Urmevî asıl şöhretine burada ulaştı ve başta *Leṭâ'ifü'l-ḥikme* olmak üzere birçok eserini burada yazdı. Urmevî'nin hangi tarihte Konya'ya geldiği bilinmemekle beraber *Leṭâ'ifü'l-ḥikme*'nin mukaddimesinde eserini 655 (1257) yılının sonlarında Anadolu Selçuklu Hükümdarı II. İzzeddin Keykâvus'un hizmetinde bulunduğu sırada kaleme aldığını ve hükümdara sunduğunu yazmakta ve bu bilgiden Konya'ya belirtilen tarihte veya daha önce geldiği anlaşılmaktadır. Urmevî'nin ulemânın büyük itibar gördüğü Konya'ya yerleşmesinde Moğol istilâsının rolünün olabileceği kaydedilmektedir. Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev'in tahta geçtiği 664'ten (1266) önce Urmevî Konya kadısı idi (Aksarâyî, s. 69). Onun, 675 (1277) yılında II. İzzeddin Keykâvus'un oğlu, Cimri lakabıyla tanınan Alâeddin Siyavuş ile iş birliği yapan Karamanoğlu Mehmed Bey kumandasındaki isyancılar tarafından Konya'nın başına uğrayacağını haber alan Konya halkını şehri savunmaya teşvik etmesi, bu maksatla bir fetva çıkardığı gibi bizzat kendisinin surlara çıkarak saldırganlara ok atması III. Keyhüsrev tarafından büyük bir memnuniyetle karşılandı. Sultan ona takdirlerini bir mektupla bildirdi, ihسانlarda bulundu ve kendisini Rum ülkesinin (Anadolu) başkadılığı göreviyle taltif etti (İbn Bîbî, s. 212).

Ahmed Eflâkî, "Akfî ve nakfî bütün ilimlerde ikinci bir Şâfiî idi" şeklinde övdüğü Urmevî ile çağdaşı Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî hakkındaki bazı anekdotlardan bahseder. Bir defasında Kadı Sirâceddin, henüz "halinin başlangıcında" Mevlânâ'ya bazı sorular yönelmek suretiyle ilmi konularda kendisini denemek için bir plan hazırlamış, ancak Mevlânâ bir kerametle soruları duymadan cevaplandırmıştır (*Âriflerin Menkıbeleri*, I, 443-444). Daha sonra Konya'nın önde gelen bazı âlimleri Kadı Sirâceddin'e gelerek haram olmasına rağmen halkın rebaba ve semâ âyinine rağbet etmesinden, özellikle Mevlânâ'nın ilim ve fazilette üstün bir mertebede olduğu halde bu bid'atların yayılmasına öncülük etmesinden yakınmışlar, kadından bunu ön-